

Op bezoek in het land van de Huldra

door Jan Kool

Weinigen van u zullen waarschijnlijk weten waar ik dan wel geweest ben. Behalve degenen die Tandbergfolders of advertenties gelezen hebben, al weten ze dan nog niet dat een Huldra iets anders is dan een tuner/versterker. Die is er wel naar genoemd, maar eigenlijk is het een uiterst enge juffrouw uit de Noorse sagenwereld die argeloze Noorse plattelanders en houthakkers hun kampvuur inlokte waar ze dan jammerlijk in omkwamen! Eén jonge man was echter zo slim om haar te overgieten met gloeiend staal (hoe komt-ie op het idee?) waarna zij onmiddellijk veranderde in een schat van een meid, waarmee hij lang en gelukkig door hakte. Bij alle fabrieken van Tandberg, en dat zijn er vijf, vindt men nu sculpturen van pa en moe Huldra en/of kroost. Het symbool dat Tandberg koos zal wel de lieverd van nu de behandeling zijn!

In verband met een vroeger onderzoek en andere audio activiteiten had men bij Tandberg al enige malen gevraagd of ik eens in Oslo wilde verschijnen. Nu ben ik niet zo erg reizerig en wil graag het gevoel hebben dat zo'n bezoek enig nut heeft. Uitnodigingen van vele kanten en landen zijn niet bepaald een uitzondering, maar bijna even vaak gaat het dan om een wat opgesierde persconferentie waar alleen propaganda ten beste wordt gegeven. Die reisjes, compleet met Hiltons, Sheratons of andere luxe hotels (waar je nauwelijks tijd krijgt om er wat van te genieten!), opgewonden eterijen, het risico om met DC-9 en al gekaapt te worden en propaganda-praat met uitputtend geslof door fabriekshallen, kan ik niet zien als bevorderlijk voor betere weergave.

Het bezoek aan de Tandbergfabrieken had echter aspecten die mij wel aantrokken. In de eerste plaats omdat het team luidsprekerontwerpers eens met mij in conclaaf wilde over huidige en nieuwe ontwerpen; en dat boeit mij altijd mateloos. Maar in tweede en volgende plaatsen óók omdat ik wel eens wilde zien hoe Tandberg gemaakt wordt en vooral hoe nauwkeurig en met wat voor een eindcontrole. Tenslotte (ik had daar al wat van gehoord) ook om de organisatievorm en — om modieuze te blijven — de structuur van de onderneming.

Het werd een erg prettige belevenis, want 'Papa' Tandberg, de stichter die zich kort geleden terugtrok, heeft een vrijwel uniek bedrijf opgebouwd dat nu vijf fabrieken met ca. 3000 medewerkers omvat. De hele filosofie is gebaseerd op een soort familieverhouding binnen het bedrijf. Vandaar dat geen fabriek groter dan ca. 750 mensen mag worden. Men vindt bijv. bij de entree altijd een groot paneel met de foto's van alle medewerkers met hun naam. Er zijn flexibele werktijden, gelegenheid tot zelf gekozen rustpauzes, korte produktielijnen zodat ieder kan zien wat het eindproduct is waar hij aan werkt. Dan is mogelijkheid tot instructie tijdens de werktijden om in die lijn op te schuiven en de eigen positie te verbeteren. Tenslotte fabelachtige cantinezalen met een toneelaccommodatie (die in weinig Nederlandse schouwburgen gevonden wordt), gymnastiek-, trim- en sportruimten, sauna's, en grote donkere kamers. Kortom, complete en gezellige voorzieningen voor een veelheid van activiteiten buiten de normale produktie. Bijna iedereen is dan ook wel lid van een of andere Tandbergclub of Tandbergmuziekgezelschap. En dat allemaal zonder de opgelegde 'collegialiteit', die ik zelf bijvoorbeeld nog wel ken uit mijn lerarentijd, waarbij het allemaal zo erg móet. Een sfeer die wel bijna uniek is, vooral in een bedrijf dat zo groot is, zonder dat men ooit van een 'be-

drijfsfeer' kan spreken. In het klein heb ik dat alleen gezien bij enkele Engelse bedrijven en één Duits. Hoewel listig wisselden de Noorse gastheren elkaar af in een soort estafetteploeg die ons (mijn vrouw en twee medewerkers van Tandberg Nederland inbegrepen) grondig uitputten. Maar aardig en boeiend waren ze allen. Geen wonder dat in die sfeer het fabricageproces indrukwekkend was en kwaliteitsbewustzijn overal is terug te vinden. De fabrieksgebouwen zijn bovendien beelden van architectuur en staan alle in een omgeving die door grote glaswanden haar grandeur laat genieten. Oslo en omgeving bieden erg veel voor wie oogjes heeft!

Het verbaast mij nu helemaal niet meer dat de Tandbergprodukten die wij in handen krijgen vrijwel altijd grote kwaliteiten tonen. De hele werksfeer en organisatie is erop gericht om alle medewerkers het gevoel te geven dat zij aan iets bijzonders werken, of dat nu televisie, versterkers, tuners, recorders of luidsprekers zijn. Eindcontrole is overal zeer streng en 'onderweg' worden onderdelen en gedrukte bedradingen of gedeeltelijke schakelingen ook voortdurend gecontroleerd. Het prettigst was eigenlijk dat, naast de interessante 'vak'gesprekken nooit eigen produkten werden opgehemeld of die van anderen afgekraakt. Ik kende de Noren nog niet zo. Die ik nu ontmoet heb, hebben in ieder geval een zeer plezierige indruk gemaakt.

DE SONAB OA-14

Sonab Nederland deelt ons mee, dat de prijs van de in Luister van nov. '74 (pag. 110) besproken luidspreker OA-14 géén f 1275,— maar f 1375,— per paar bedraagt.

ERA Mk-6

De prijs van de in Luister van december '74 besproken ERA draaitafel Mk-6 bedraagt f 598,— in plaats van f 585,— zoals oorspronkelijk stond vermeld.

Een van de montagehallen

